

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Guilielmi Adolphi Scribonii, Ex Aristotele Et Aliis
summis philosophis repetita**

Scribonius, Wilhelm Adolf

Hanoviae, 1593

VD16 S 5114

Philosophiæ Ethicæ Repetitionis Liber Primus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56572)

PHILOSOPHIÆ ETHICÆ

REPETITIONIS LIBER

PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid est Ethica?

ETHICA est virtutum scientia.

Unde dicitur hæc scientia?

Παρεσι τῶν ἠθῶν, à moribus, quod
mores probatos, hoc est, omnis
generis virtutes doceat.

Quis finis est hujus disciplina?

Virtuti congruenter, id est, bene beateque
vivere, & ita summum bonum seu finem ho-
minis adipisci.

*Statuis igitur extremum ejusmodi bonum esse,
in quo natura hominis acquiescat?*

Omnino.

Quibus argumentis hoc demonstras?

Omnis ars, omnis doctrina, omnis actio, o-
mneque studium ad bonum aliquod refertur:
ergo etiam summum aliquod fuerit bonum,
in quo tota hominum natura tandem acquie-
scat. Secus enim omnia studia, omnesque a-
ctiones eorum irritæ & inutiles erunt.

Quomodo

Quomodo definitur summum illud bonum?

Summum bonum est, quod per se ab omnibus expetitur; vulgo εὐδαιμονία vel εὐωχία: Unde generaliter omnium artium finis dicitur εὐωχία.

Latinis etiam felicitas dicitur.

Ergone tractatio Ethicæ confert ad bene degendam vitam?

Maximè. Quemadmodum enim sagittarii ad scopum collimant, & jacula sua dirigunt: sic nos omnes nostras actiones, conatus & studia eo referre debemus, ut bene beateque vivamus.

CAP. II.

De auditoribus Ethices.

Nam igitur juvenes etiam, qui nondum bene vivere norunt, hujus disciplina auditores esse possunt?

Aristoteles hoc ipsum negat.

Quomodo id ostendit?

Quam quisque novit artem, de ea rectissime judicare, eamque tantum intelligere potest: Puer sive juvenis morum probitatem nondum novit: quia usu rerum & scientia non valet: De doctrina igitur eorum judicare nequit.

Qualem verò Aristoteles simplicitérne ætate puerum intelligit?

Eum, opinor, intelligit, qui animi perturbationes sive affectus in omnibus vitæ actionibus sequitur: sive enim ætate puer sit, sive moribus, nihil refert.

Juvenes etiam cum fructu Ethicen audire posse.

Utrum igitur recte, si qui usu rerum non valent, officiorumq; expertes sunt, a Philosophia morali arcentur?

Nequaquam. Idcirco enim majori diligentia Ethicen illi audire debent, ut mores suos regere, & affectus rectæ rationis dictaminibus subiicere discant.

Quis ergo commodè hanc doctrinam auditurus est?

Qui si non bene moratus sit, de moribus tamen præcipienti obtemperat. Si verò quis neutrum præstet, is testante Hesiodo inutilis auditor futurus est.

Optimus est, sese qui novit cuncta magistro, Prudenterq; capit, qua semper sunt meliora: Ille etiã bonus est, qui in cunctis recta monitione Audit, & inventis ponit vestigia lætus. Ast cui consilium, sua nec prudentia donat, Inducitque animum voces contemnere veritas Ille quidem invisus diis & inutilis orbi est.

CAP. IV.

De fine Ethices à veteribus posito.
Quidnam, quaeso, veteres de fine Ethica præceperunt?

Vide Cic. 2 De nat. de- orum. 1. & Variæ fuerunt veterum de illo sententiarum. Alii siquidem posuerunt summum bonum in voluptate; alii in divitiis; alii in honore; alii

ETHICÆ LIBER I. 15

aliis in rebus. Unde M. Varro in libro de phi- *praesertim*
loſophia, 288 ait eſſe opiniones de finibus bo- *De finib. 5.*
norum & malorum : quarum tamen pleræque
faſſæ ſunt.

*Ecqua igitur ſententia ex his potiſſimum
approbanda?*

Eas quas recensui univerſas, quia probabili-
ores ſunt, & aliqua videntur niti ratione, præ
cæteris Ariſtoteles examinans certis argu-
mentis refellit.

CAP. V.

De erroneo Ethicæ fine.

*Qua ratione arguis, ſummum bonum non
rectè poni in voluptate?*

Nihil quod nobis commune eſt cum bru-
tis animantibus, extremus humanarum actio-
num finis dici poteſt: Atqui voluptas eſt no-
bis cum illis communis: Ergo non poteſt dici
ſummum bonum.

An honor igitur ſummum bonum?

Minimè. Illud enim nō eſt extra nos, & dif-
ficulter nobis eripi poteſt: Honor autem ex-
tra nos eſt. Videtur enim in honoratis potius
quam in honorantibus conſiſtere: Honor ita-
que ſummū bonum vel finis hominum nō eſt.

*Quid igitur eſt quod dicitur, Honor eſt ho-
norantis, non honorati?*

Quia is honeſtè agit, adeoque honore di-
gnum, qui alios debito honore afficit: qui mi-
nus, turpiter agit.

*Quare autem in virtute finem hominis esse
negas?*

Summum bonum, ait Aristoteles, non potest esse in otiosis: Virtus potest esse in otiosis, ut in dormientibus. In ea igitur summum bonum statui omnino nequit. Item: Quicquid conjunctum est cum maximis miseriis atque malis, non potest dici summum bonum: Virtus non raro maximis periculis est conjuncta. Non igitur summum bonum.

*Forsan ergo in divitiis hominis finem
collocabis?*

Multo minus. Quicquid enim propter aliud, & non per se expetitur, non potest extremus hominum finis appellari: Divitiæ non per se, sed ob vitam nostram splendidè alendam expetuntur: Ergo, &c.

CAP. VI.

Finem hominis non esse Platoniam bonorum Ideam.

Nihilne Plato differit de extremo hominis fine?

*Vide Platonem in 7
De republ.
& alibi.*

Plato constituit summum bonum esse universalem quandam ideam boni, mente tantum perceptibilem, quæ sit perfectissima virtutum cognitio, & in qua sit firma animi virtutè amplectentis assentio, ut nihil omnino in ea desiderari possit. Sed hæc sententia minus probatur Aristoteli.

*Quid igitur absurdi in illa sententia?
Re ipsa quidem nihil est in Platonis dicto
absurdi.*

absurdi. Enimverò videns ipse hominum infirmitatem: requirit perfectam boni notitiã. Aristoteles verò ob naturæ quam opinabatur integritatem, nõ plus requirit, quam ipsa præstare possit. Non multum igitur dissident.

Cur verò reprehenditur Plato?

Aristoteles tantum improprie & confuse dicta in illo reprehendit.

Quenam sunt illa?

Plato sepe dicit, nec virtutem, nec voluptatem esse finem hominis, sed ideam boni, quæ *Intellige nõ separatim* illas seu species sub se comprehendat: cum *essentialiter* tamen non possit una idea diversarum specierum *stetere extra* constitui, ut equi & leonis, &c. Præterea Plato *res ipsas: sed abstracti-* ideas æternas asserit, nec esse singularium, sed *vé considerandas.* abstractas imagines. Verum Aristoteles imaginis ejusmodi universalis cognitionem parum *prodesse ostendit: quia agens versatur circa singularia.*

Quibus argumentis id ostendit Aristoteles?

1. Summum bonum, inquit, ab hominibus non monstrifis mediocri conatu acquiritur: Idea illa nullo modo acquiri potest: Non igitur summum bonum est.

2. Deinde in quibus prius est & posterius, in eis non est communis aliqua idea: In bono est prius & posterius: In eo igitur idea dari nequit. Assumptum probatur, quia bonum in diversis est predicamentis. Substantia enim semper prior est accidentibus.

18 GULIELMI SCRIBONII
3, Tertió, Quorumcumque una est idea, eorundem una scientia est: Bonorum nõ est una scientia: Ipsorum igitur non est una idea.

CAP. VII.

De vero hominis fine.

Quis igitur tandem est ultimus finis hominum?

Actio virtutis: & quidem in vita undique perfecta. Cic. I. Off. Virtutis laus in actionibus consistit.

Quomodo hoc docere potes?

Propria actio cujuslibet naturæ, est ejus finis: Actio virtutis est hominum propria: Ergo hæc quoque illorum finis est.

Cur additur, In vita perfecta?

Quia in quibusdam inchoatæ virtutes ob sequetium flagitiorum fœditatem turpissime deformantur. Ut autem sit firma virtus, assuetudine & ætate opus est.

CAP. VIII.

De consensu Aristotelis & aliorum in definiendo summo bono.

Statuis igitur Aristotelem in definitione summi boni planè ab aliis dissentire?

Non quidem omnino dissentit.

Qui quæso cum iis convenit, qui in virtute summum bonum posuerunt?

Quia ipse actionem virtuti congruentem, non nudam virtutem summum bonum esse definivit.

Sed quomodo cum illis, qui in voluptate extremum finem ponunt?

Quia vir bonus non potest non maximam voluptatem ex honestis actionibus capere: ideoque voluptas nequaquam a summo bono excludenda fuerit.

Plenius hoc demonstra.

Qua quisque re plurimum delectatur, ex ea magnam capit voluptatem: Virtutum studiosus honestis & præclaris actionibus plurimum delectatur: Ergo ex iis magnam capit voluptatem.

Quomodo autem cum iis consentit, qui in bonis externis bonum hominis constituerunt?

Quoniam is qui velit esse beatus, extremorum bonorum adminiculo indiget. Vix enim, aut ne vix quidem res magnas ac præclaras gerere potest, cui nullæ opes nullæque divitiæ suppetunt.

C A P. IX.

De modo consequendæ felicitatis.

Unde autem homines assequuntur illam felicitatem, divinitusne an sua diligentia?

Aristoteles definit primam & præcipuam felicitatis causam esse Deum omnium bonorum fontem: secundariam veró & inferiorem causam ait esse doctrinam & consuetudinem sive exercitationem hominis.

*Annón á fortuna quoq, vel casu felicitas de-
pendet?*

1, Nequaquam. Optimum enim & perfectissimum, nō est fortuitum: Beatitudo autem optimum & perfectissimum bonum est: Non igitur fortuito contingit.

2, Item: Felicitas ex honestis & præclaris actionibus oritur: Igitur fortuna ejus causa dici nequit.

3, Tertió. Quod maximé firmum est ac stabile, non est in fortunæ arbitrio situm: Felicitas maximé stabilis, adeoque aterna est: Non igitur fortuita.

Atqui impediunt tamen felicitatem hominũ & evertunt res adversæ?

Res adversæ, si majores sint, vitam quidem illæ beatam labefactant, sed non evertunt. Itaque vir bonus in quamcumque fortunam incidit, nō mutat animum. Eodem modo, quo Tetragnus, qui in quamcumque partem vitur, semper sibi similis est.

Quid veró de rebus secundis sentiendum?

Eæ felicitatem ornant, & vitam beatiorē faciunt.

Sed unde probas felicitatem humana diligentia comparari?

Felicitas est bonum *πλούσιον*, quod omnes sani assequuntur: Ergo necesse est, ejus causam esse ipsorum hominum diligentiam & exercitationem.

*Ergo pueri, in quibus ejusmodi diligentia esse ne-
quit, non poterunt recte appellari felices?*

Non sanè: quia opus est ei, qui felix esse cu-
pit, & virtute consummata, & vita perfecta:
quorum in puero neutrum esse per ætatem
licet.

CAP. X.

Homines ante obitum felices dici posse.

*Si hominum studio comparatur felicitas, cur igitur
Solon statuit neminem ante obitum dici
posse felicem?*

Solon propter vitæ incertos casus neminẽ
in his terris consequi laudem felicitatis arbi-
tratur. Similiter Ovidius ait:

-- *Ultima semper*

Expectanda dies homini: diciq; beatus

Ante obitum nemo supremag; funera debet.

Verùm hæc sententia minus probatur.

*Quomodo ergo ostendis ante mortem homi-
nes nominari posse beatos?*

Qui secundum virtutes operatur, beatus
dicitur in hac vita, & non post mortem opera-
mur secundum virtutes: Igitur in vita quoque
beati recte appellamur, & non post mortem.

Quinam itaque recte dicuntur beati?

Qui in exercendis virtutibus ad extremum *Vide Cic.
vitæ spiritum perseverant: id quod etiam in in Catone
breviore ætatis tempore fieri potest. majore.*

*Anne res etiam posterorum ad defunctorum be-
titudinem aliquid faciunt?*

Ita opinatur Aristoteles.

Qua ratione hoc arguit?

*Vide Cic.
ibid.*

A contrario. Nempe quod ab officio amici alienum est, felici non est tribuendum: Atqui dicere, Sua nihil referre, quid posteris accedat, ab officio amici alienum est: Nec igitur felici convenit: & per consequens, res posterorum ad felicem pertinent.

LIBER II.

Argumentum hujus libri.

Cum in primo libro docuisset Aristot. summum bonum seu finem hominis esse actionem virtutis: In secundo deinceps investigat quid sit virtus, quae sint fontes, unde oriatur, & quot sint ejus differentiae.

CAP. I.

De virtute.

Quomodo definitur virtus?

*Habitua-
lis animi
actio seu
crebro cō-
firmata.*

Virtus est habitus rectae rationi consentaneus: Habitus nimirum, ut Aristotelis verba sonant, qui regitur recta notitia, ut mediocritatem in actionibus efficiat.

Quare definitur habitus?

Quia in virtutis studio non solum requiritur, ut sciens ac volens, sive ultro, sed etiam ut *καθ' ἑξῆς*, à firmo ac stabili animo semper secundum virtutes operetur.

Qualis